

Drage kolege,

Dostavljamo vam odgovor na vašu molbu za mišljenjem o tome da li su nacrti zakona o obrazovanju, tj. „Zakona o osnovnom obrazovanju“ i „Zakona o srednjem obrazovanju“, posebno njihove odredbe o „minimumu procesa rada“ u slučaju štrajka, kao što je predložilo Ministarstvo obrazovanja i nauke Srbije, u skladu sa konvencijama i principima MOR-a. Mi smo zaista primetili vašu zabrinutost da oba predložena nacrti mogu da budu nekonsistentna sa odgovarajućom regulativom u Republici Srbiji, kao i sa konvencijama MOR-a. Molimo da imate u vidu da mi dostavljamo ovde naše mišljenje samo u odnosu na ovo drugo.

Pre no što se posvetimo vašoj molbi, moramo nažalost da primetimo da Sindikat obrazovanja nije bio deo radne grupe za pripremu nacrti zakona. Ključno je u tom pogledu da je tripartizam, kao fundamentalni princip MOR-a priznat od strane Vlade Republike Srbije i uključuje i organizacije radnika i poslodavaca u pripremu nacrti (između ostalog) zakona koji se razmatraju. S obzirom na jurisprudenciju MOR-a, situacije i uslovi pod kojima se može zahtevati minimum procesa rada su sledeće:

„Komitet smatra da se minimum procesa rada može utvrditi u obrazovnom sektoru u slučaju dugog trajanja štrajka“¹ Izgleda da je sadašnji nacrt zakona, tj Član 77. i Član 78 „Zakona o srednjem obrazovanju i vaspitanju“, ne sadrži bilo kakve reference za dužinu trajanja štrajka i stoga proširuje situacije u kojima minimum procesa rada može biti primenjen u obrazovnom sektoru.

„Po mišljenju komiteta, takva usluga treba da ispuni najmanje dva zahteva“.

„Prvo, i taj aspekt je glavni, to mora biti istinski i isključivo minimum usluga, tj. one koje su ograničene na operacije koje su striktno neophodne za zadovoljavanje osnovnih potreba stanovništva ili minimum zahteva za usluge, pri zadržavanju ekeftivnosti pritiska koji je uveden.“²

Definisanje minimuma procesa rada u „Zakonu o srednjem obrazovanju i vaspitanju“ kao obaveze nastavnika da obezbedi 30 minuta po času (ili 40 minuta za nastavnike praktičnog obrazovanja), ili 20 časova rada nedeljno za „vaspitače“ i „stručne saradnike“ je suviše prekomerno u odnosu na minimum usluga kako to promovišu MOR-ovi principi slobode udruživanja; to jest čini mogućim značajnu restrikciju štrajkačke akcije i otuda uspostavlja režim koji može da protivureči samom pravu na štrajk.³

Drugo, pošto taj sistem ograničava jedno od ključnih sredstava pritiska koje je na raspolaganju radnicima u odbrani njihovih ekonomskih i socijalnih interesa, njihova organizacija treba da

¹ CEACR: Individualne direktne molbe koje se odnose na Konvenciju o slobodi udruživanja i zaštitu prava na organizovanje, 1948 (Br. 87) Srbija (ratifikacija 2000), Podneto: 2007; vidi takođe „Izvođe o odlukama i principima Komiteta za slobodu udruživanja Upravnog tela MOR-a (peto(revidirano) izdanje), stav 625.

² CEACR. Individualne direktne molbe koje se odnose na Konvenciju o slobodi udruživanja i zaštitu prava na organizovanje, 1948 (Br. 87) Srbija (ratifikacija: 2000) Podneto: 2007.

³ Za vašu informaciju takođe pogledajte slučaj Bugarske gde je Komitet eksperata MOR-a godinama podizao “potrebu da se izmeni odeljak 51 Odluke o železničkom saobraćaju iz 2000, koji obezbeđuje da, kada se po toj odluci organizuje štrajk, radnici i poslodavci moraju obezbediti stanovništvo odgovarajućim saobraćajnim uslugama koje nisu manje od 50 odsto obima prevoza koji je bio obezbeđen pre štrajka. Komitet je prethodno podsetio da, pošto ustanovljenje suviše širokog minimuma usluga ograničava jedno od ključnih sredstava pritiska koji je na raspolaganju radnicima u odbrani njihovih ekonomskih i socijalnih interesa, radničkim organizacijama treba da bude omogućeno da učestvuje u definisanju takve usluge, zajedno sa poslodavcima i predstavnicima vlasti; u slučajevima kada sporazum nije moguć, pitanje se može uputiti nekom nezavisnom telu“.

CEACR: Individualne primedbe koje se odnose na Konvenciju o slobodi udruživanja i zaštitu prava na organizovanje, 1948 (Br. 87) Bugarska (ratifikacija: 1959) Objavljeno 2011

bude u mogućnosti, ako oni to žele, da učestvuje u definisanju takve usluge, zajedno sa poslodavcima i državnim predstavnicima.⁴

Izgleda da aktuelni nacrt zakona, tj. član 77. i član 78. „Zakona o srednjem obrazovanju i vaspitanju“, ne zahteva da se minimum usluga utvrdi u obrazovnom sektoru u punim konsultacijama sa socijalnim partnerima. Zbog toga se sugerise da odredbe nacrta to treba da uzmu u razmatranje.

Zanimljivo je primetiti da je Komitet već komentarisao pitanja minimuma usluga u obrazovnom sektoru u Republici Srbiji, tj. imao je u vidu i Vladin izveštaj i komentare koje je dostavila Unija sindikata prosvetnih radnika Srbije (USPRS) u komunikaciji od 13. jula 2006. godine.⁵ Komitet je, zaista primetio da „iz odeljka 9 i 10 Zakona o štrajku sledi da minimum usluga definiše poslodavac nakon što uzme u obzir mišljenje, primedba i sugestija sindikata. Ako takve usluge nisu definisane u periodu od pet dana pre štrajka, nadležni predstavnici vlasti ili tela lokalne samouprave donose neophodne odluke.“⁶ U tom pogledu mora se istaći da je žalosno da sadašnji nacrt zakona ignorišu jurisprudenciju MOR-a i ne obezbeđuje da se minimum usluga u obrazovnom sektoru mora utvrditi u punim konsultacijama sa socijalnim partnerima.

Osim toga, odredbe aktuelnog nacrta definišu minimum procesa rada o obrazovnom sektoru bez obzira na kategoriju zaposlenog u obrazovnom sektoru (nastavnici, vaspitači ili stručni saradnici). Takav pristup, to jest propisivanje procenata zakonom je protiv principa MOR-a pošto to čini nemogućim pregovaranje o nivoima minimalnih usluga na tripartitni način. Sugerise se da takav pristup popravi u svetlu sledećeg:

„Određivanje minimuma usluga i minimuma broja radnika koj ih obezbeđuju treba da uključi ne samo predstavnike vlasti, već i odgovarajuće organizacije poslodavaca i radnika. To ne samo da dozvoljava pažljivu razmenu gledišta o tome šta se u datoj situaciji može smatrati minimumom usluga koje su striktno neophodne, već takođe doprinosi garantovanju da obim minimuma usluga ne rezultira time da štrajk postane neefikasan u praksi zbog svog ograničenog uticaja i širenju mogućih utisaka u sindikalnoj organizaciji da štrajk nije doveo ni do čega zbog previše velikodušnog i unilateralno utvrđenog minimuma usluga.“⁷

Dimitrina Dimitrova
Sektor za Evropu Međunarodne organizacije rada
Biro za radničke aktivnosti (ACTRAV)
4 Put za Morillons
CH 1211 Geneva 22
Switzerland

⁴ CEACR: Individualne direktne molbe koje se odnose na Konvenciju o slobodi udruživanja I zaštitu prava na organizovanje, 1948 (Br. 87) Srbija (ratifikacija: 2000) Podneto: 2007

⁵ CEACR: Individualne direktne molbe koje se odnose na Konvenciju o slobodi udruživanja I zaštitu prava na organizovanje, 1948 (Br. 87) Srbija (ratifikacija: 2000) Podneto: 2007

⁶ CEACR: Individualne direktne molbe koje se odnose na Konvenciju o slobodi udruživanja I zaštitu prava na organizovanje, 1948 (Br. 87) Srbija (ratifikacija: 2000) Podneto: 2007

⁷ „Zbirka izvoda o odlukama i principima Komiteta za slobodu udruživanja Upravnog tela MOR-a“ (Peto(revidirano) izdanje), stav 612.